

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті теоретично обґрунтовано вибір проектної технології як ефективного засобу оволодіння студентами професійно-орієнтованими дисциплінами. Виявлено умови та чинники, які впливають на результативність практичної підготовки майбутніх учителів технологій до професійної діяльності; запропоновано етапи впровадження проектної технології у навчально-виховний процес.

The choice of project technology is substantiated as an effective means of mastering the students professionally oriented disciplines. Found the conditions and factors that influence the effectiveness of the practical training of future teachers of technology for professional activities and proposed stages of implementation of project technology in the educational process.

Корінні перетворення у всіх сферах людської діяльності та соціально-економічні реформи, які здійснюються в Україні, вимагають суттєвого поліпшення професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах. Адже розвиток і саморозвиток учнів загальноосвітніх шкіл залежить від кваліфікованої діяльності вчителів-предметників. Зокрема, якісна підготовка майбутніх учителів технологій не лише позитивно впливає на ефективність оволодіння школярами політехнічними знаннями, а й забезпечує їх трудове виховання і вчасне професійне самовизначення в умовах профільного навчання.

Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх учителів технологій дав змогу виявити низку суперечностей між фактичним змістом фундаментальної, професійної та практичної підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах, яка повинна мати випереджувальний характер, і сучасними потребами суспільства з урахуванням перспектив розвитку різних галузей народного господарства. Виявлені недоліки, в основному, стосуються перенасичення змістового компоненту освіти майбутніх учителів технологій стандартним теоретичним матеріалом в той час, коли існує об'єктивна необхідність збільшення обсягу практичного компоненту в оволодінні професією. Саме потреба в оптимізації співвідношення теоретичного і практичного компонентів професійної підготовки студентів ВНЗ актуалізує проблему вибору відповідних педагогічних технологій адекватно цілям і змісту навчання.

Проведений аналіз наукової літератури з цієї проблеми, серед якої визначальними стали праці Р.С. Гуревича [1] і Г.К. Селевка [2], дає підстави вважати, що застосування сучасних педагогічних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців з професійно-орієнтованих дисциплін буде виправданим за умов, які відповідають точному опису технологій, їх алгоритмізації і характеризуються такими властивостями:

- системністю (системний спосіб мислення та організація діяльності);
- відтворюваністю (технологія може бути відтворена іншими педагогами);
- результативністю (адекватність результатів педагогічного процесу поставленим цілям, що вимагає діагностичних заходів та розробки відповідних методів для їх проведення).

Спираючись на академічні праці Г.К. Селевка, сутність педагогічної технології ми визначатимемо як "навчання" у вигляді цілеспрямованої діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу, результатом якої є засвоєння студентами системи знань, умінь та навичок, розвиток їх пізнавальних здібностей, оволодіння досвідом професійної і творчої діяльності [2]. Разом з цим, основною метою впровадження педагогічних технологій для підготовки фахівця є їх професійно-діяльнісна орієнтованість. Тому, спрямованість навчання на оволодіння студентами практичною професійною діяльністю в навчально-виховному процесі забезпечується наступними чинниками:

- орієнтацією навчального матеріалу на вирішення завдань професійної підготовки майбутнього вчителя технологій;

- комплексним характером спеціалізації, що охоплює всі зв'язки курсу з відповідними дисциплінами, курсовими роботами та іншими видами індивідуальної дослідницької діяльності студентів;

- спрямованістю на розвиток творчої особистості майбутнього вчителя технологій, який здатний до самостійної професійної діяльності;

- створенням умов для розвитку професійно-ціннісних орієнтацій та формування потреби і готовності до професійно-особистісного самовдосконалення.

До структури педагогічної технології Г.К. Селевка включає концептуальну основу, змістову частину навчання і процесуальну частину [3, с. 24]. Таким чином, на підставі специфіки професійно-орієнтованих технологій навчання можна визначити критерії результативності технологій:

- забезпечення якості підготовки майбутніх вчителів технологій;

- адаптація до рівня здібностей студентів для реалізації можливостей самостійного оволодіння навчальним матеріалом;

- моніторинг процесу і результатів підготовки студентів та розвиток пізнавальних інтересів;

- засвоєння навчального матеріалу кожним студентом під час проведення групових занять.

Успішне використання педагогічних технологій у процесі формування професійної майстерності майбутніх учителів технологій можливе за наявності таких етапів впровадження цих технологій у навчально-виховний процес:

I етап – організаційно-підготовчий:

- проведення аналізу науково-методичної літератури з проблем впровадження в навчальний процес педагогічних технологій;

- вивчення специфіки застосування педагогічних технологій для професійно-орієнтованих дисциплін;

- розробка навчально-методичного комплексу з дисципліни з використанням педагогічних технологій.

II етап – теоретико-практичний:

- підготовка та забезпечення навчального процесу відповідною літературою, дидактичними матеріалами (технологічні картки, технологічні схеми, тести, презентації, методичні рекомендації);

- запровадження у навчально-виховний процес лекційного матеріалу, опорних конспектів, різномірних тестів, схем і алгоритмів діяльності.

III етап – контроль-коригувальний:

- проведення поточного контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу після вивчення конкретного розділу або теми;

- аналіз виявлених недоліків та помилок в роботі та їх коригування;

- проведення роботи над помилками і з'ясування причин виникнення помилок під час виконання контрольних заходів.

Проведений теоретичний аналіз дає підстави вважати, що зміст теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів технологій у процесі оволодіння навчальним матеріалом з курсу «Технологія приготування страв» є не лише об'єктом вивчення, а й засобом розвитку та саморозвитку особистості майбутнього вчителя і, відповідно, його професійної майстерності. Інструментарієм у даному випадку виступають процедури творчої діяльності, до яких у підготовці майбутніх учителів технологій традиційно відносять:

- вміння знаходити нові функції об'єкта (значення різних страв для здоров'я людини, їхнє застосування у дієтичному харчуванні тощо);
- вміння виділяти структуру об'єкта, і зв'язки між його елементами (доцільність поєднання продуктів харчування, добір гарніру до страви);
- самостійне перенесення знань і вмінь у нову ситуацію (у харчуванні якої категорії людей можна застосовувати ті або інші продукти);
- самостійне комбінування відомих способів діяльності (що саме необхідно зробити для покращення якості готової страви);
- конструювання принципово нового способу вирішення проблеми (як діяти, якщо під час тривалого кипіння бульйон став мутним).

Високий рівень сформованості професійної майстерності майбутніх вчителів технологій під час вивчення курсу «Технологія приготування страв», може досягатися за умов упровадження у навчально-виховний процес методу проектів (проектної технології). Сутність цього методу полягає у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів, що сприяє адаптації процесу навчання до структурних і організаційних вимог навчального проектування.

Практичний досвід викладання курсу «Технологія приготування страв» показує, що системне і послідовне вирішення проблемної ситуації доцільно проводити за п'ять етапів, які характеризують діяльність студентів: пошук (визначення) проблеми або проблемного завдання (попереднє складання плану дій на основі поставлених завдань); пошук інформації та її накопичення з подальшим аналізом і систематизацією; планування власної діяльності (вироблення плану дій на основі проведеного аналізу інформації); реалізація плану (діяльність щодо створення матеріального (інтелектуального) продукту або послуги); презентація проблеми, результатів дослідження і створеного продукту.

На першому етапі виконання проекту студенти повинні обрати об'єкт технологічної діяльності, визначити тему роботи відповідно до програмного матеріалу з навчальної дисципліни «Технологія приготування страв». Зокрема, при вивченні розділу «Соуси», студентам пропонується обрати для створення проекту тему з даного розділу. Після опрацювання літератури обов'язковим завданням для створення проектної документації є визначення об'єкту та предмету вивчення. У цьому випадку об'єкт вивчення – технологія соусів. Предмет вивчення: значення соусів у харчуванні; класифікація соусів та виготовлення напівфабрикатів для соусів; приготування основного червоного та білого соусів і їх похідних; яечно-масляні соуси і масляні суміші, приготування солодких соусів, соусів на рослинному маслі, на оцті; критерії оцінювання соусів.

На цьому етапі виконання проекту критеріями оцінювання знань (навчальних досягнень) студентів є: вміння визначити місце соусів у харчуванні людини, знання їх класифікаційних характеристик, технології напівфабрикатів для соусів, технології основних і похідних соусів.

Наступний етап – це розробка технологічних схем і карток з технологій соусів. Наприклад, на рис. 1 зображено схему, яка дає чітке уявлення про значення соусів у харчуванні людини.

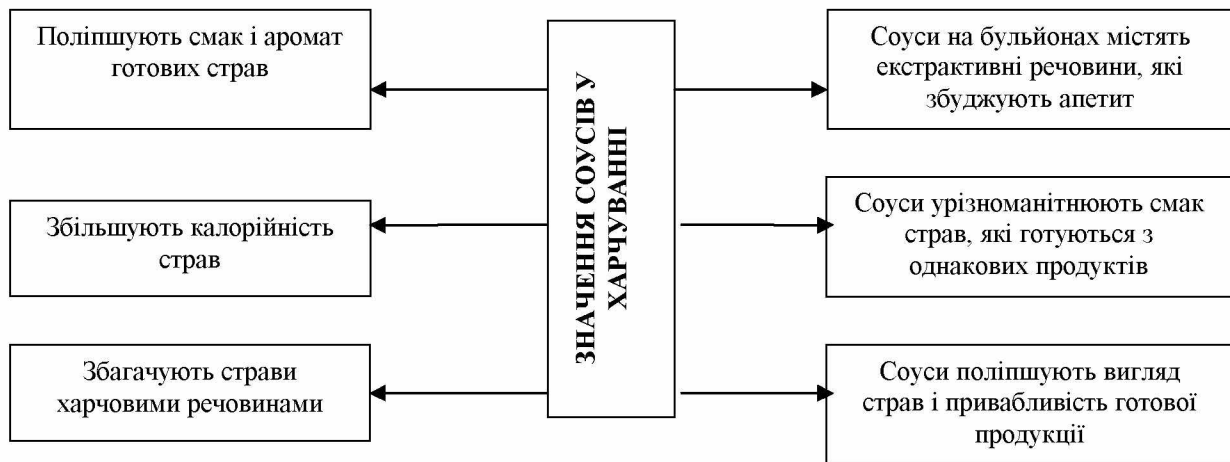

Рис. 1. Значення соусів у харчуванні людини

На рис. 2 схематично зображено основні види соусів, які виготовляються промислово. Водночас, у процесі створення технологічних схем і карток з метою поліпшення смакових якостей домашніх соусів студенти можуть пропонувати використання інших інгредієнтів.

Останнім етапом проектної діяльності майбутніх учителів технологій є публічний захист одержаних результатів з демонстрацією презентаційних матеріалів, які мають розкривати суть проблеми, а також особисту зацікавленість предметом дослідження.

Отже, впровадження методу проектів у практичну підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності, зокрема під час вивчення курсу «Технологія приготування страв», надає процесу навчання творчо-пошукового характеру. Значні можливості для реалізації творчих здібностей і задумів майбутніх учителів технологій має етап розробки технологічних схем і карток, який за своєю сутністю є також творчим. На цьому етапі студенти використовують наявний навчальний досвід, ураховують правила поєднання продуктів харчування і традиції української кухні, розробляють власні рецепти.

Такий підхід до організації та проведення занять з фахових дисциплін дає змогу викладачам поєднувати традиційні та сучасні технології навчання, а студентам – продовжувати роботу над своїми проектами у процесі написання курсових і дипломних (кваліфікаційних) робіт.

Таким чином, проектно-технологічна діяльність майбутніх учителів технологій під час опанування циклу дисциплін професійної та практичної підготовки є перспективним напрямом, який потребує подальшої розробки та вдосконалення дидактичного забезпечення відповідних курсів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гуревич Р.С. Проблеми підготовки майбутніх учителів технологій у педагогічних ВНЗ / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Л.С. Шевченко. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – 2011. – 168 с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. – М.: Педагогика, 1998. – 57 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / [О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська, та ін.]; за ред. О.М. Пехоти. – К.: Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.
4. Ростовський В.С. Система технологій харчових виробництв: навч. посіб. / В.С. Ростовський В.С., А.В. Колісник. – К.: Кондор, 2008. – 256 с.
5. Дорохіна М.О. Технологія продукції харчування у таблицях і схемах: навч. посіб. / М.О. Дорохіна, Т.В. Капліна. – К.: Кондор, 2010. – 280 с.

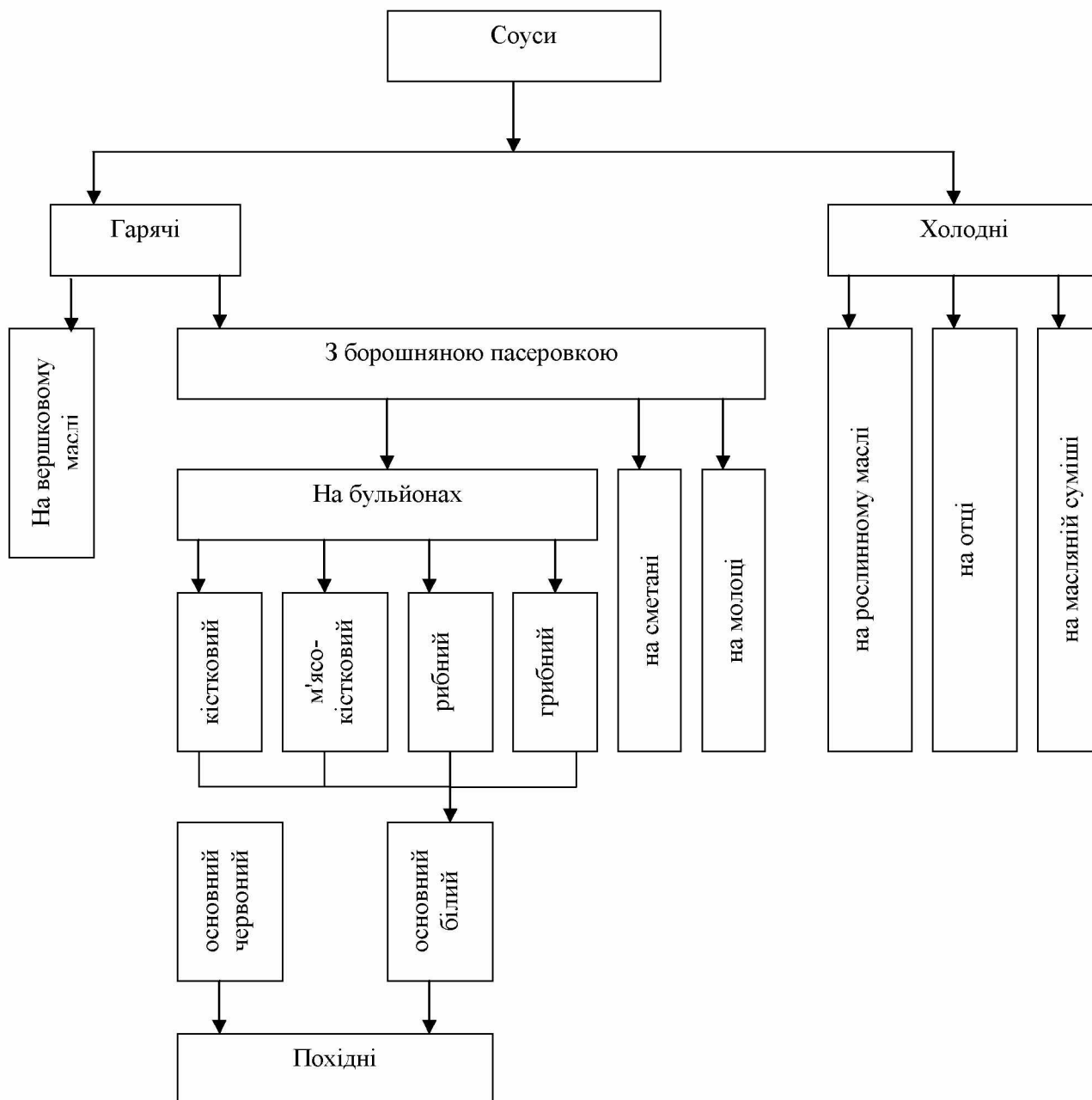

Рис. 2. Класифікація соусів

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Царенко Ірина Леонтіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін та МТН КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів технологій.